

För mig är **Frankes** namnet på platsen där morfar och mormor bodde. Jag övernattade i rummet en trappa upp julen 1965 på väg från Luleå till Borlänge. Åtskilliga sommarnätter sov jag i föuskammarn och lärde mig en vaknatt att otröyten är ett annat ord för mörkrädd. Jag kommer ihåg ett fartfyllt pulkaåk på perfekt skare rakt in i ett stort stenröse. Det var spännande när bulldosor sköts för bättre väg från Eckens. Hemma i Falun finns slipstenen jag drog när morbror slipade lien vid kornladans gavel. Mormors stora svarta cykel med nya balongdäck kortade restiden till farfar och farmor i Klaxåsen. Ja jag var tidigt ute och cyklade. Ju mer jag skriver desto fler händelser dyker upp i minnet. Redan nu misstänker jag att jag får återkomma flera gånger med uppdateringar av detta dokument.

Jag återger nedan vad Nils Sundkvist skriver om **Frankes** i sin bok från 1988 *"Boplatser och människor i sörbyarna i Rätan"*. Mina relationer till de personer han nämner redovisas inom hakparenteser:

"År 1862 fick Olof Johansson [ff fm kusin] från Johans i Klaxåsen upplåtelse till ett torpställe i Bryngelhögen av Erik Eriksson [ff fm kusin] i Eckens. Redan året efter sålde Olof Johansson torpet till f.d. fältjägaren Olof Frank [mf ff], som då var bosatt å torpet Sarne, Västa bäck i Böle." En torpaffär som börjar på farfars sida i släkträdet landar på morfars sida 1863. Innan 1863 var Olof Frank den äldre en orolig själ som efter sitt avsked som soldat 1848 flyttade mellan flera olika fastigheter i Rätans socken. Mer om "fältjägaren" och andra dragoner/soldater kommer så småningom. Nils fortsätter: *"Nu började han med sin son att odla upp torpet i Bryngelhögen och uppföra husbyggnader, som enligt brandförsäkringshandling år 1877 bestod av följande hus: Boningshus, fähus med foderbod, bod, kornlada och stallbyggnad. Om Olof Johansson under sin korta tid på torpet byggde upp det lilla bostadshuset, som sedan togs i bruk som stall, har ej med säkerhet kunnat utforskas."*

Sonen Paulus Olofsson Frank [mf f] övertar torpet 1877. Han var gift med fosterbarnet Kerstin Svensdotter som tillsammans med sin syster Agneta kom från Sveg. Fosterbarn är ytterligare ett ämne att fördjupa sig i. Agneta bedöms ha fått ett tufft liv. Hon förlorade sina "faderslösa" barn unga i difteri och scharlakansfeber. En extra dimension för mig är att hon senare i livet gifter sig med en son till en tegelbruksarbetare från Torsång en ort mellan Falun och Borlänge. Nils skriver vidare: *"Enligt vad jag hört berättas skulle Paulus Frank vara en mycket duktig skogskarl. Det har berättats om honom att han en gång blev ute för en ilsken björn uppe på Furuberget ovanför byn och måste springa från den ca tre kilometer fram till byn där han stannade vid en kallkälla och såg att björnen gett upp förföljandet. Denna källa har sedan kallats 'Björnkälla'".* Ett utflyktsmål eller vad säger du Esbjörn?

Paulus dör endast 47 år gammal 1892, två år efter att det yngsta av tre barn fötts. *"Detta blev ett hårt slag för Kerstin och med de små barnen. Sorgligt nog sålde barnens förmyndare torpet till Iggesunds bolag år 1894, detta troligen för att få medel till familjens försörjning. Änkan blev 1895 omgift med Per Persson [Pers ff ff är min mm mm ff ff] från Pellesgården i Nederhögen. Han kallades allmänt för 'Pelle-Per'. Han blev då arrendator åt bolaget på torpet. Enligt vad som berättas var det han som byggde upp nya ladugården med bostadsrum, vilken nu finns på torpet."* Per Persson dör i lunginflammation 1902.

[Sven] Olof Frank [mf] tar vid 16 års ålder tillsammans med modern ansvaret för torpet. Kerstin [mf m] dör 65 år gammal 1924. Tre år senare gifter morfar sig med Gertrud Eriksdotter [mm] från Görn-Erstorpet i Göranberget.

Nils avslutar med: *"År 1937 köptes en avstyckning av bolaget och boplatserna blev ett s.k. Per-Albin-torp. Nytt bostadshus byggdes då upp. Gertrud och Olof fick åtta barn."* Mamma är ett av dessa och

gifter sig med pappa från Klaxåsen och får tre barn. Jag är äldst och fascineras av att alla involverade i torpets tillkomst och utveckling finns i min släkt. Kan det vara så att det är genetiskt betingat att vilja ha kontroll över alla sina anförluster?

Mitt fortsatta bidrag till historien om **Frankes** och människorna där börjar med några miljöbilder.

Fasaden hade varit grå även om fotot varit i färg. Morbror vädrar ut pipröken på övervåningen. Mormor vädrar sin sängkammare en trappa ned. In genom entrén till höger och under trappen finns skafferiet. Därifrån har jag positiva doftminnen.

Torpet tilläggsisolerat och nymålat. Nere i högra hörnet sommarföuset. I det stora röda fick kyra hållas på vintern.

På väg "baka knuten" syrran? Jag minns ett himmelsblått dass med ett fjöl för två vuxna och ett för de kortbenta yngre. Det högra gavelfönstret och det bakom långsidans körsbärsträd släpper in ljus till föuskammarn. Till höger syns långsidan på vedboden.

Torpet ligger högt och det är inget fel på utsikten. Föuskammarns gavelfönster erbjuder första parkett när sommarleken hade blix- och åskuppehåll. Mitt i bilden skymtar stallet, det ursprungliga boningshuset. Nedan morfars och mormors släkträd. Genom en eldsvåda i Svegs prästgård den 8 mars 1870 förstördes

den enklaste möjligheten att forska i morfars anor. Siffrorna i överkant på bilderna nedan visar att jag för några tagit mig ytterligare längre bakåt i tiden. Axel Grinde anger i sin bok *"Släkter i Rätan 1695 - 1900"* morfars mors, Kerstin Svensdotter, fosterföräldrar. Jag sticker ut hakan och anger vad jag kommer fram till är hennes biologiska föräldrar. Majoriteten av släkten på min morfars sida kommer i "modern" tid från Överhogdal och Älvros med några inslag från Bergs socken och Ytterberg i Svegs socken. Paulus mor Ella Pålsdotter bidrar bakåt i tiden med gener från Haverö och platser längre in i Medelpad. En Mickel Mårtensson född cirka 1560 i Torp (Y) och död 1628 i Borgsjö (Y) är min:

1. **mf fm fm fm ff f** och även min ...
2. **fm fm ff fm mm ff** och inte nog med det, han är min ...
3. **ff mf mm fm ff f**

Pål Pehrsson 1767-1830	Pehr Olofsson 1738-1800	Sigrd Pålsdotter 1738-1820	Pål Larsson 1738-1820	Gertrud Nilsson 1738-1820	2
Gösta Månsdotter 1770-1859	Mans Simonsson 1719-1774	Karin Jonsdotter 1725-1797	Jon Svensson 1687-1727	Sigrd Larsdotter 1692-1727	3
Pål Pehrsson 1771-1858	Pål Pehrsson 1740-1786	Ella Persdotter 1741-1818	Pål Lihberg (Pärsson) 1695-1742, 1743	Sigrd Pålsdotter 1708-1780	4
Sigrd Ersdotter 1776-1866	Erik Jönsson 1732-1780	Anna Persdotter 1739-1813	Per Larsson 1703-1769	Ingrid Svensdotter 1712-1783	5
Agnes Halfvarsdotter 1792-1863	Halvar Nilsson 1764-1817	Merita Matsdotter 1769-1813	Jon Olsson 1703-1758	Caren Christensdotter 1709-1793	6
Olof Frank (Paulsson) 1807-1897	Ella Pålsdotter 1808-1883	Sven Olofsson 1821-1887	Märta Kjellsdotter 1817-1865	Nils Halfvarsson 1734-1804	7
Paul Olofsson Frank 1845-1892	Kerstin Svensdotter 1859-1924	Olof Frank (Paulsson) 1807-1897	Märta Kjellsdotter 1817-1865	Anna Larsson 1730-1798	8
Olof Paulsson Frank 1886-1968	Kerstin Svensdotter 1859-1924	Olof Frank (Paulsson) 1807-1897	Märta Kjellsdotter 1817-1865	Matthias Christensson 1734-1807	9
Olof Frank (Paulsson) 1807-1897	Ella Pålsdotter 1808-1883	Sven Olofsson 1821-1887	Märta Kjellsdotter 1817-1865	Agnes Svensdotter 1736-1776	10
Paul Olofsson Frank 1845-1892	Kerstin Svensdotter 1859-1924	Olof Frank (Paulsson) 1807-1897	Märta Kjellsdotter 1817-1865	Nils Halfvarsson 1734-1804	11
Olof Paulsson Frank 1886-1968	Kerstin Svensdotter 1859-1924	Olof Frank (Paulsson) 1807-1897	Märta Kjellsdotter 1817-1865	Agnes Svensdotter 1736-1776	12

Gertrud Erikssdotter 1895-1991	Erik Nilsson 1857-1942	Nils Olofsson 1818-1890	Olof Rättberg (Olofsson) 1779-1846	Olof Nilsson 1736-1815	Nils Jansson Långvid 1701-1786	
				Karin Olofsdotter 1752-1830	Carin Olofsdotter Floberg 1699-1791	
				Ingrid Svendsdotter 1782-1828	Gertrud Jansson 1715-1790	
	Gertrud Larsdotter 1865-1922		Anna Erikssdotter 1827-1902	Carin Michelsdotter 1790-1868	Silvert Klingberg (Jansson) 1757-1789	Joan Christopherson 1724-1803
					Karin Olofsdotter 1743-	Ingrid Skoldotter 1718-1808
					Erik Eriksson 1787-1872	Erik Ersson 1699-1764
					Karin Andersdotter 1752-1830	Kerstin Andersdotter 1701-1785
					Michel Hindrichsson 1790-1868	Anders Persson 1724-1798
					Anna Pehrdotter 1760-1827	Kerstin Svendsdotter 1726-1773
					Pehr Jansson Stenwall 1785-	Hindrik Edlison 1716-1784
					Lars Pehrsson 1830-1911	Anna Mickelsdotter 1721-1810
					Marit Pehrdotter 1790-1882	Pehr Larsson 1720-1787
						Anna Olofsdotter 1733-1817
						Per Larsson Stenwall 1785-
						Margit Olofsdotter 1717-1795
				Gunnar Moberg (Olofsson) 1717-1795		
				Sigrid Olofsdotter		

Från vänster till höger farfar, farmor, mormor och morfar. Äppelknyckaren är farbror Torbjörn. Man kan stilla undra om far- och morföräldrarna kände till släktskapet. Du som läst annat jag skrivit känner till att kära mormor även hon är släkt med herrskapet från Klaxåsen. Mormor född som trea i en syskonskara av elva. Mormor flyttade inte långt, det gjorde däremot tre syskon som 1923 och 1928 reste till i Kanada. Berättelsen om lillasyster Karins äventyr finns under knappen "Evald nr 1" med mina kommentarer under knappen "Kanada".

Mormors familj sommaren 1909 från vänster Emma, Lars, Nicolaus, Erik, Erik Nilsson med Johannes framför sig, Anna, mormors mor Gertrud med Per i sitt knä och dottern Ingrid i magen, **mormor Gertrud**, Elof och sist men inte minst den äventyrliga Karin.

När jag tittar bakåt i tiden så visar det sig att Erik Nilsson stammar från Rätans socken två generationer tillbaka förutom att hans mormor Carin som kom från Ytterhogdal. Nästa "utsocknes" är ännu en Karin, Eriks farmors mor från Vemdalen. Carin från Ytterhogdal mor är född i Los Hälsingland. Från henne är det gener från Huskølen och lite varstans i Färila socken ända tillbaks till de finnar som svedjade sig till en framtid. Eriks farfar och farmor och deras förfäder kommer från Rätan och Klövsjö socknar. Längre tillbaka i tiden finner jag rötter i socknarna Överhogdal, Ytterhogdal och Haverö.

Gertrud Larsdotters far kom från Ljusnedal i Härjedalen. Det lilla jag hittar om hans förfäder indikerar tre generationer av torpare och gruvarbetare. Gertruds morfar och mormor och två generationer efter det föds och dör i Rätans socken förutom några "invandrare" som härstammar från Klövsjö och Ytterhogdal. Av släkten som föds på 1600-talet dominerar härkomst från Klövsjö, Rätan och Överhogdal.

Avslutar med morfar och mormor. Jag sniker med mig själv som ettår-
ing på promenad. Mormor i köket
och jag minns särskilt två saker från
måltiderna. Mormor satt inte med
vid måltiden. Hon passade upp från
pallen vid spisen och åt sedan en-
sam. Morfar hade en egen uppsätt-
ning kryddburkar vid sin bordsplats
närmast sin sängplats i alkoven. Han
gillade sin mat pepparstark. Tänk
om jag fått laga honom en chilli!

